

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чурагчы уулуугар таһаама

УБҮЛҮӨЙҮ ТЭРЭЭНИННЭЭХТИК КӨРСӨРГӨ БЭЛЭМНЭР

Бары билэрибит курдук Чурагчы улуугар улуус салалтатын уонна СР Правительство оҕуоттара ытыллылар. Бу сүннүлүрүнэн уонна манна ытыллыбыт боротокуулларынан, 4 нэһилиэккэ: Кытаанахха, Болтоҕорго, Хадаарга уонна Мындааайыга улуус бука бары нэһилиэктерин социальнай-экономическай сайдыыларын улуус салалтата, тэрлэтэ салайааччыларга үлэни-хамнаһы салгыны ытыыга суба муньахтара ытыллылар. Ол курдук Мындааайы нэһилиэгэр бу дьыл олунньу 7 күнүгэр күнүс 4 чаастан нэһилиэк социальнай-экономическай сайдыытыгар уонна улууска биер кизэн туттар, Саха сиригэр Социалистическай Үлэ Геройа урдук аатын сукутут, чулуу киһибит Р.И. Константинов 110 сааһыгар ытыллар тэрээһиннэргэ улуус баһылыга И.Н. Аммосов, управлениелар, тэрлэтэлэр салаааччыларга, улуус депутаттара, нэһилиэк актыыбынай позициялаах общественноһа, ветераннара кыттылаах кизэн ытырылаах муньах буолла.

Улуус баһылыга И.Н. Аммосов Үлэ Геройа Р.И. Константинов үбүлүөйүгэр аналлаах тэрээһиннэри республиканскай таһымна таһаарары ситиһиллэн, бу өрөгөйдөөх үбүлүөйү урдук таһымна ытарга, республиканскай хамыһынайы тэрийэргэ, СР Правительство председателэ Е.А. Борисов илин баттаһынаах дьаһал тахсыбытын, хамыһыһа састаабыгар председателин СР Правительство председателин солбуйааччы Д.Ф. Наумов, хамыһыһа председателин солбуйааччына тьа хаһаайыстыбатын министр А.И. Степанов, чилиэттеринэн ДыТХА ректора Л.Н. Владимирова, Ил Түмэн депутата И.К. Макаров уо.д.а. кирибэттерин иһитиннэрдэ. Салгы тэрээһиннэ ытыллыахтаах үп-харчы быһаарылларыгар уонна мань сэрэ нэһилиэк социальнай-экономическай сайдыытыгар бу муньахха тахсыбыт кэпсэтин түмүгэ суолталаарын, манна ытыллыбыт боротокуул боромитсө ытылларын туһаайда, кизэн субэ-дэһинин тэрийдэ. Ону таһынан Иннокентий Николаевич улууска маньк хабеннаах улуус баһылыгын солбуйааччы А.С. Иустинова салалталаах хамыһыһа тэрлэлэн үлэтин номнуо сабалаабытын, СР Правительство бары 4 бөлөхө Чурагчы улуутун дьонун-сэргэтин туруорсар болпуростарга туруорсар таһымна-ра урдуктун, олоххо-дьаһаха сыһааннара дусуруунаабын туһунан сыанабыл бизирбиттерин уонна бары боротокуоллар ре-спублика Президентигэр В.А. Штыровска, вице-президентэ А.К. Акимовска, Правительство председателигэр Е.А. Борисовска ти-ийэллэрин кэпсэтэ. Мань таһынан А.К. Акимов Мугудайга сыл-дьян пишекомбинат үлэтин сэргэбитин, сана тутулубут ба-лыһынан, спортнай сааланы тутууга баһам үлэ-хамнас бар-бытын сөбүлүсөбитин биллэрбитин этэн туран, улуус салалтата, общественность, ветераннар 2010 сылга Саха сиригэр бүтүүнүн спортнай оонньууларын Чурагчыга ытыры уонна Кеһерилүү кыттылаахтарыгар аналлаах сана музей дьиктин, мемориалга үлэлэри туруорсубуттарыан, бу кыаллар түбэлтэти-гэр улууска улахан тутуулар, үлэлэр барыахтара былаанна-рын сипилин кэпсэтэ. Тьа хаһаайыстыбатын министрствота быһыл национальнай бырайыактар чорчолоронко, улуус туруор-суутунан, АПК-ры сайыннарыыга Чурагчы улуугар улахан экс-перимент ытырын, онон үтү-эт сыаната урдук сөбүн, 2006 сылга үлэбит түмүктэргэ үчүгэй буоллахтарына, республика атын улуустарыгар тарбеныаа диэн эттэ.

Нэһилиэк олоһор-дьаһабар үтүө суолу хаалларар үөрүүлээх тэрээһинкэ дүүллэһини нэһилиэк баһылыга М.М. Петров салбаста. Киин этэринэн нэһилиэккэ хамыһыһа тэрлэлбит, улууска ат сүүрдүүтүн федерациятын кытта кэпсэтин ытыллы-быт, стадион оҕоһуугар үлэ барара былааннаар, Р.И. Константинов аатынан уулуссаны оноруу түөлбөлөр куустарынан ытыллар, оскуола тас көстүүтүгэр, күрүөтүн саҥардытыгар үлэ сабаламьыт, суол инс оҕоһуугар "Чурагчы" ГУП АД кытыры (сал. Ф.С. Чичигинаров) кытта кэпсэтиллибит эбит. Ман-тан сиктэрэн бу үлэлэргэ ГСМ болпуроһа атахтыан себө эти-линэ уонна тэрээһиннэ аһаан маршрутнай автобус сырыыга,

Р.И. Константинов аатынан музей, уу ситимин болпуроһа көтөбүлүнэ. Нэһиликэннэ АТС буолуроһа сытытык тура-рынан, "Сахателеком" Чурагчытаагы филиалын директора С.Д. Васильева 2006 сылга Мындааайы нэһилиэгэр дьонуннаах үлэ-лэр туралларын ыйда. Ол курдук хаһаангытаабыр да үп көрүллэн, Чурагчы-Мындааайы телефон линиятын саҥардыы, саҥа остуолбалары туруоруу сорукара тураллар эбит. Манна олохтоохтортон сана АТС дьиктин тутууга эрайыллар, көмөлөһүлэрэ ыйылына. Оттон куоракка телефонунан тах-сыы сотовой сибээс 70 м. башыларга Мугудайга, Майага, Чура-чыга турдахтарына, үлэс кирибэттеринэ тупсара күүтүлэрэ са-бадаланар. Манна баһылык И.Н. Аммосов Арыылаах, Одьулуун нэһилиэктерин холбоурдаан туран, АТС тутуугар көмөлөһүлөрүгэр соруудахтаа. Мындааайы баһыһатын кы-лабынай бырааһа П.П. Романов: "Баһыһа тутуугар хаара курдуйулун, сваята түһэр сирэ бэлэнтээн, свая маһа гидронна-нан, катырыктанан сытар. Муоста, үрүт халтаһа, холуода бу-луохтаах 100-тэн тахса мас лилорамма кириэн сытар. Деловой маһы окторорго үлэ барар, ол гынан баран тыаттан киллэринтин болпуростара ырахан. Администрация өттүтэн үбүлээһин ба-ар буоллаһына, тутуулар кыахха кириэ. Нэһиликэннэ санато-рий да тутуугар актыыбынайдык кыттыбыта, баһыһада да-даны көмөтө улахан буолуобар эрэнибик", — диэтэ. Ветеран-нар сибээттерин председатели Н.Г. Михайлов күүстээх ха-мыһыһа тэрлэлбиттэн үөрэн турак: "Нэһилиэк сибээтэ, түөлбө активэ үбүлүөйгэ аналлаах үлэлэри бэлэри ытытыан, урукку өттүгэр оскуола капиталнай өрөмүөнэ барбыт буол-лаһына, иннилэригэр өссө биер улахан тургутан көрүүнү — Р.И. Константинов үбүлүөйүн чистээтих көрсүөхтээхтик, бийиги кыахытын, үлүтүн таһынан үлэлэр барыахтарын наада. Нэһиликэти историятын, Роман Иннокентьевичи көрдөрөр му-зейбит суох, онон республика хамыһыһатын иннигэр музейи күүскэ туруорсубуохпун. Түөлбэлэргэ уулуссалары тупсаран оноруу (благоустройство) үлэлэр бараллар. Аны үбүлүөйү үлүмүк үлэлээбит сыгыһыттары, элбэх ыдыттары ытырыах-пыт. Манна үбүлүөйүн бэлэһи онорууга, типографическай ороскуокка көмө баара буоллар. Ат сүүрдүүгэр Хатын Арыы-лаах дикт ипподромнаах этибит, онно суола-иниэ мөлөтүнүн, күрэхтэһини ытарга табылаһа суоһунан, Улахан Алааска сана ипподром онорорго дикт этилээхпин, мань ат сүүрдүүтүн фе-дерацията өйүөс дикт сыныбын", — диэн эттэ. Оскуола дирек-торын солбуйааччы М.И. Собакина оскуола муостатын, күрүөтүн уларытарга үлэлэр баралларын, бийыл оскуола 75 сыллааһы үбүлүөйгэ буолары турарын, нэһилиэк тумус туттар киһитэ Р.И. Константинов үбүлүөйүгэр аналлаах кылаас чаас-тар, начальнай оскуола биер холугар музей оҕоһулубуттарын кэпсэтэ. Улуус культуратын управлениетин начальнига Д.Д. Попов улуустаагы ыһаһы үбүлүөйүн сибээстэн Мындааайы сирингэр ытарга, "Кыыс Амма" дикт ырыа конкурсун, мань гэнэ "Дьөгөһөй бэлэс" дикт аты-эргин быыстактыан тэри-эргэ былааннарыларын, манна Саха сиригэр муньуктарыт-тан кыттыны ылаахтарын кэпсээн туран, ыһах ытыллар сир-эрдүк кыһанан-мүһэнэн оҕоһулуохтаага, төрүт культура ба-ры сирдэрэ-туомнара тутулулуохтаага ыйылына. Манна культура салаатын иннин баар Духобунас отдела көмөнү оноруосун, кулуул үлэһиттеригэр анаан стендовой үлэсэ болзонтоно ууралларыгар туһаайда. "Мындааайы" ТХПК пред-седатели Н.А. Федотов үлэсэ бириэ буолар сүкэн бырааһы-ныһынан, сыгы интиитин дьарыктамьыт Үлэ Геройа Р.И. Константинов 110 сааһынан, производство аналлаах базалар-га кыраһыһынан уоттан-күөстэнэн олоһор сыгыһыттарга анаан кыра кыамталаах электростанциялары туруоруота. ТХПК мемориал туруорууттар, кымыстаһыһа, бийыл сааскыттан ыһааха тутуулар билэлэри уотууга, 10-ча сүүрүк аты баайыга үлэлэһин, манна ороскуот улахан буолара сабалаһар диэтэ. Онтон үт туттарытыгар, переработка, бородоуксуһа эл-

бэтингэ кыахтар баалларын, ол гынан баран үт тутар улууск-бастыг арын сыбар дикт 300 м. суол оҕоһууларыгар туруор-ста.

Улуус кылаабынай бырааһа В.А. Сотников Мындааайыга баһыһа тутууга бийыгы сылга улахан үлэ буоларын бэлэстэ-тэ. Баһыһа тутулуһааһа оборудоһаниета, туттар тэббиринэ барыта сабыс-сага буолуохтаагын, манна оҕуоһа кэлэ сыл-ды-быт доруобуйа харыстабылын министрин солбуйааччы Р.С. Васильева сөбүлэһин бизирбитин туһунан иһитиннэрдэ.

Ааспыт сылга улууска спорт бастыг федерациятын бил-лэриллибит — ат спордун федерациятын председатели Е.И. Са-вин тохсунньу 24 күнүгэр федерация муньаһа буолбутун, бэс ыйын 11-12 күннэригэр Чурагчы улууга кизэн туттар дьонно Уот Субуруускай-Н.Д. Кривошалькин, Р.И. Константинов аатынан ре-спубликанскай таһымнаах ат сүүрдүүтэ ытылларын, манна Р.И. Константинов аатынан кубок олохтоомутун сэлэргэтэ. "Туйма-ада-нефть" АЗС наастара И.П. Ефимов: "Саха сириттэн маннай-гы Социалистическай Үлэ Геройа, республика сирдин сулус буолбут, саха омух сайдыытын төрүттэстит Р.И. Константинов үбүлүөйүн кизэн далааһынаахтык, набыһыны бары ымпыгын-чымыгын толкуйдаан бэлэнтээхтээхтик. Бу болпуроһа Мын-дааайы нэһилиэгин активэ, биер дойдутаахтар түмсүүлэрэ көрсүөн муньахтаабыттар. Манна проф.тех. үөрэхтээһин туй-гуна А.В. Ноева үбүлүөйгэ аналлаах кунигэ бэлэнтээхтик, мань бэлэнтээн таһаарга хамыһыһа өттүтэн көмө баара буоллар дикт баа санаатын тирээбитэ", — диэн этэн туран, эрдэ олох-тон туорабыт, ол гынан баран нэһиликтерин тутуугар үгүс үтүгүн онорбут Г.Г. Попов, С.Е. Попов ааттарын үлэһиттер туһунан тылын тирэ. Кырдыаастар субэлэрин чилиэнттэн К.С. Поповтан баһыһа тэрлэлбитэ эһил 60 сылын көрсө ба-лыһа тутуутун түмүктүүргэ, бу тутуу аныгы үлэ сирингэр элпээт-тиэхтээх дикт санаа этилинэ. Тьа хаһаайыстыбатын управле-ниетин сүүрүнүүр специалиһа М.Н. Макарова ис суолларга үлэ барыахтаарын, бийыл сайын сыгыһыттар аан дойдутаагы кон-гресстарынан, Р.И. Константинов үбүлүөйүн сылы быһа араас тэрээһиннэр ытыллыахтаахтарын тоһоболоон бэлэнтээтэ. От-тон үөрэх салаатын начальнигын солбуйааччы М.П. Антипина республикаттан оскуола аһаан лабораторнай кабинет, феде-ральной киинтэн "ПАЗ" автобус туруорсуула сылдыарын кэпсэ-тэ. Улууска сүүрүк аттары тутар хаһаайыстыба директора А.П. Макаров улууска, республикага ат сүүрдүүлэрин чөлү күннэрин ыйда. Бэс ыйын 11-12 күннэригэр "Чурагчы" улуус куннэрин сүүрдүү, бу ый 24 күнүгэр мэр бириһингэр сүүрдүү, от ыйын 1 күнүгэр Президентскай, онтон от ыйын 7 күнүгэр сыгыһыттар Аан дойдутаагы конгресстарыгар аналлаах ат сүүрдүүлэрэ (ара-ас регионнартан, Дальнай Востоктан, Бурятиятан уо.д.а. сир-дэртэн кэлэллэр күүтүлэр) былаанна бааллар эбит.

Түмүк тылга улуус баһылыга И.Н. Аммосов үбүлүөй уустук тэрээһинигэр өссө да субэлэһиллэр баралларын, нэһилиэк са-лалтата кириэр аркаатан сабалаан нэһилиэк иһин уонна хас би-ридин тэрлэтэ ис-тас өттүн тупсарыыга үлэлэһиэхтээхтерин туһунан эттэ. Суолу онорууга — "Дабайыкы" муостатын онорор-го, арын сыбар дикт суолу тутарга "Чурагчы" ГУП АД үлэ-лэһиригэр, сибээскэ — нэһилиэк АТС дьиктин тутан бизирригэр, үөрэхтээһингэ — автобус, өрөмүөн болпуроһун туруорсарыгар, доруобуйа харыстабылыгар — амбулатория уонна стационар би-ер сиргэ, ол эбэтэр сана тутуулар баһыһа буоларыгар, бу ту-тууга нэһиликэннэ күүстээх көмөнү оноруугар, олохтоох дьаһалта нэһилиэк иһингэр уот ситимин тэрдэргэ, уулуссалары сырдаттыга ытыллыбыт дьаһал олоххо кириэригэр үлэ-лэһиригэр, наһараадалаһыһа уо.д.а. тохтоото. Онон өрөгөйдөөх кэрэ-бэлэ күнү көрсөргө сирдээх кэпсэтин ыты-лына, нэһилиэк инники социальнай-экономическай баһаһы-наа тупсарыгар сөптөөх дьаһал ытылына.

Дмитрий СТРУЧКОВ.

УЛУУСКА СУОЛУ ТУГАР ТЭРИЛТЭ ТӨРҮТТЭМНИТЭ 55 СЫЛГАР

Саха АССР Министрдарын Советын Суолга управлениетин 87 №-дээх бирикээһинэн 1951 сыл от ыйын 14 күнүттэн Чурагчы оройуонугар 538 №-дээх ДЭУ тэрлэлэр. Начальнигынан А.А. Погодаев анаар, инженеринэн Л.И. Козлов, суол маастардарынан Ф.С. Константинов, Д.П. Лазарев үлэһиттэр. Бу учаастак тэрлэлитэ улуусу тутуу суола-иниэ сайдыытыгар улахан суолтаны ылбыта. Учаастак Алларга Бэстээх-тан Ытык Кулга дикт 4 дистанциянан суолу көрөр-харайар. Суол үлэлэргэ нэһиликэннэ уонна колхозтар кыттылыларыгар элбэх уу сүүрдэр турбалар, муосталар тутулуубуттара. Суол тутуугутар бары тэрлэлэлэр кыттыны ытыллар. Суол управлениетин 115 №-дээх би-рикээһинэн 1962 сыл аны 1050 №-дээх суол учаастага дикт уларытылан ааттамьыта. На-чальнигынан К.А. Жирков, механигынан П.К. Лаптев, механизатордарынан В.И. Керемясов, И.С. Попов, П.И. Потапов уо.д.а. үлэлээбиттэ-рэ. Бу учаастак куорат суолун Төҥүлүттэн Ытык Кулга дикт көрөр, 1963 сыллаахха ис суоллары көрөргө-истэргэ анаан, 1946 №-дээх производственнай суол учаастага (ПДУ) тэрлэ-лэр. 1973 сылтан ПДУ-1946 уонна ДУ-1050 холбоһоллор. Бу сылларга салайааччылары-нан Д. Поморцев, В.А. Макаров, И.В. Наумов, П.В. Брызгалов, И.И. Сивцев, инженердэринэн Д.П. Лазарев, Р.А. Шадрин, А.Р. Попов, Д.Г. Пермяков, механигынан К.Е. Захаров үлэлээн аастылар.

1980 сыллаахха ДРСУ дикт буолар. Бу сыллартан сабалаан материальнай база тупсу-бута, саҥа таас котельнай, гараж тутулуубутта-ра. Начальнигынан В.Н. Елграфов, кылаабы-най инженеринэн П.М. Наумов, механигынан К.Е. Захаров, тутууга С. Матвеев, И.Н. Сивцев,

маастардарынан И.В. Козлов, С.П. Федоров, Д.П. Лазарев үлэлээбиттэр. 1987 сылтан Чу-рагчы — Алларга Бэстээх суола үлэсэ кирибэтэ. 1992 сылтан "Сахаавтодор" ААО Чурагчы-

Тэрлэтэ билиини туругуан 108,6 км. фе-деральной, 135 км. республиканскай, 201 км. муниципальной суолталаах суоллары кэрөн-харайан олоһор, сэлэһиннэлэр ис суолларын,

СУОЛ - ОЛОХ ХОРУК ТЫМЫРА

таагы ДРСУ-та буолан үлэтин салбаста. Ры-нокка кириин уустук усулуобуйатыгар, үп-хар-чы көстүбэт кырыым-ык кэмизэр 1995 сылтан салайар үлэсэ улахан оһуһаах Н.Н. Попов на-чальнигынан аһамьыта, үгүс-элбэх үлэни ыты-лыта.

Үгүс тэрлэтэ эстибит кэмизэр бийиги тэ-риллээбит туруктаах хаалан, ону аһаан, техниче-скэй өттүнэн лаппа күүһүрэн улууска биер кы-ахтаах тэрлэтэ аһаангыгар кирибэтэ. 1998 сыл от ыйын 1 күнүттэн Чурагчытаагы ГУП РС АД, онтон 2001 сылтан "Чурагчы" ГУП АД буолан үлэһит. Ол курдук кэмизэ 1995 сыллаахха 2,14 мөл. солк. буоллаһына, 2005 сылга 50 мөл. солк. тийэ үүнэ, үлэһит аһааһа 36-тан 139-ка тийдэ. 1995 сылтан сабалаан тэрлэтэ бэйэтин үбүн суотугар 6 КАМАЗ, 2 МАЗ, 1 КраЗ мааркалаах автосамосваллар, К-701 мааркалаах трактор базатыгар 6 прицепной скрепердэри, Т-150 — 2 тракторы, Т-170 маар-калаах — 2 бульдозеры, ДЗ-98 — автогрейдер, К-702 базатыгар автопогрузчик, МТЗ-82 тра-ктордары уо.д.а. элбэх анал техниканы аты-лаһан үлэлэтэ олоһор. Мань таһынан 2 мөл. суумалаах производственнай базабытыгар ОАО "Сахаавтодор" атылаһан ылан бэйэ-бит бас билиитигэр киллэрдит.

муосталарын онорууга үлэ барар. 2002 сылтан Чулаппара сэлэһиннэтин суолун көрөр-истэр учаастак (ДЭУ) баар буолбута. Бу учаастак фе-деральной суолу Алларга Бэстээхкэ тийэс көрө олоһор. Салайааччынан В.М. Протопо-пов анаан, 20-тэн тахса үлэһиттээх коллек-тивы салайар. Бу олус элпээтээх уонна сыра-лаах үлэсэ тьа сиригэр дьонно үтүө субастаах-тык үлэһин-хамсыы сылдыалларын түмүгэр үгүс-элбэх комиссия бизирбиктэ уонна аһаан дьонно Алларга Бэстээх суола тупсуу-тун бэлэ-тэһиллэр. Бу учаастакка Халыма федеральной суолун государственнай тэрлэтэтигэр суолу көрөр-истэр аналлаах техника арендага ба-риллэн турар, гараж, хонтуора дьиктэ тутулу-на. Мань таһынан тэрлэтэ бэйэтин үбүнэн (сүүрүккэн Чулаппара учаастак үлэһиттэрэ) кемпинг бастагы учаратын тутан, Чаачыһыга электрическэй ситим тартаран 2005 сыл от ый-ыттан үлэтин сабалаабыт. Онон суолу көрөр-истэр учаастак базата, итиэнэ аһаан дьонугар өҥө оҕоһулар тэрлэтэ Чаачыһыгэр сирингэр баар буолуоба, гостиница, гараж, маһаһын, вулканцех, АЗС үлэсэ кириэрэ бы-лааннаар. 2005 сыл тохсунньу ыйтан Чурагчы сэлэһиннэтин жолфондун көрүү-исти бийиги тэрлэтэ сүктэриллил турар. Бу уустук уонна

кэжэ сылларга улаханник айгыраабыт турук-таах дьы-уот көрүүтүгэр, сүүрүккэн ОДЫКХ тэрлэтэтин урукку үлэһиттэрэ үлэһин-хамсыы сылдыаллар.

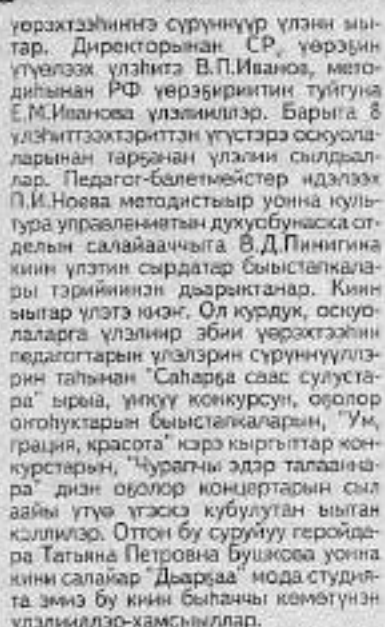
Тэрлэтэ элбэх тэрээһин үлэсэ ытылына-на, сөптөөх техника атылаһылына, онтон сүүр сорукут — асфальт-бетон заводун үлэсэ киллэрин буолар. СИ-601 мааркалаах устано-вка кэлэн турар. Производственная база, тутуу, анал техника ытыы курдук үгүс-элбэх үбү, хар-чыны, тэрээһини эрайэр үлэ-хамнас күүтүлэр. Билигин бырайыактыр үлэлэр сабалаһылар, сайын устатыгар электролиния тартыла, мон-таж оҕоһулуохтаах, дьы-уот тутулуохтаах. Тэрлэтэ бары үлэтигэр улуусу тутуу салалтата, чу-олаан баһылыкыт И.Н. Аммосов, баһылык бастагы солбуйааччыта Н.Н. Попов, суол туту-утун департаментин директорын солбуйааччы, биер дойдутаахпыт Р.Д. Макаров, депутаттар-быт А.И. Поиссоева, И.К. Макаров, сэлэһиннэ баһылыга И.И. Оксменшиков, солбуйааччыта С.А. Саргыдаев аһаабат кыһамныларын уу-ралларыгар тэрлэтэ коллектива барба махта-лын тирээрэр.

Үбүлүөйү көрсө тэрлэтэ урукку дьыл-ларга үлэлээбит бары үлэһиттербитигэр, вете-раннарбытыгар ээрдэни тирээн турар, бэйэ-лэрин ахтыһыларын, баа санааларын "Саҥа олох" хаһыат көҥүө тирээрдэлэригэр көрдөһүт. Мань тэҥэ улууска суол үлэтин историятын билиһин кэмин туһунан кунигэ бэ-чээтлэнэр былаанналарыгар сөптөөх көмөнү, ол эбэтэр ыстатыһалары, ахтыһылары күүтэбит.

Ф.С. ЧИЧИГИНАРОВ, "Чурагчы" ГУП АД директора.

Хэрэ зйгэтигэр

Тохсуньы 27-28 күннэригэр Дьокуускайга Оло дьыбарнаһыгар буолбут Хотугу сүтүм фестивалга республика таһа талааннаах икстэн-ныкстэро, моданы айааччылар мустан бастаы күн бири мүнүүтэ быыстыгы булларбакка үлэлэрин көрдөрдүлэр. Уелэ Булуттэн, Горнайтан, Сунтаартан, Нэурбаттан, Абыитан, Анааһыртан, Покровскайтан, Хагастан, Тулагыттан, Тааттаттан, Аммагтан, Мэнэ-Хагаластан, Чурапчыттан 99 коллектив кэлэн юрө көстүү, тупсаһай танас бырааһынньыктын тэрийдилэр. Жюрига РФ Худуһуннууктарын союһун чилиэнэ, СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, наука доктора, норуот маастара А.Н.Зверева председателлээтэ. Кинини таһынан СГУ доцена, педагогическай наука кандидата С.И.Петрова уонна технология, дизайн колледжын преподавателлэрэ үлэлээтилэр.

Барыта алта номинациянан ула-
хан дьон уонна оҥолор дьин араа-
ран кыйылылаахтары быйлабыттар.
"Үгэс буолбут көстүүм" номинацияда
улахан дьонго Дьоккускай куорат
үрөтэр-үлэлэтэр комбинатын "Сия-
ныя пещи" студията бастаабыт, бу но-
минация оҥолорго анимматах
"Таналы бэлэмнээһинигэ үтүстэри
туһаныы" дьин номинацияга Абыйтан
П.Г.Никитина, оҥолорго бийиги улуу-
спут Кытаанах орто оскуолатын 6 кы-
лааһын үөрэнээччигэ Афоня Захаров
ааттамыт. Афоня педагог П.В.Моно-
стырева саппааһытынан сылтан, ти-
рииттэн уонна туостан оҥорбут
"Дьонгоҕо оҥор" дьин коллекцията
бу ситиһини аҕалла. "Аныгы
көстүүмү стилизациялааһын" дьин
номинацияда улахан дьонго Ана-
абыр улуулуттан Т.Н.Кытасова уон-
на оҥолорго Хаҥаластан "Ай-тал"
студия бастаабыттар. "Таналы бэлэм-
нээһинигэ саҕаны көрдөөһүн" номи-
нацияда Уёһа Булууттан Николаева
С.А. уонна Мокш-Хаҥаластан 10 кы-
лаас үөрэнээччигэ Мотя Слесирова ба-
стыкнарынан ааттаабыттар. "Сценэ
көстүүмэ" номинацияда Аннаттан
А.Б.Колесова уонна оҥолорго Дьокку-
скай-дааһы 2-с көрүгүтүк коррекци-
яныры оскуола "Айгылаана" мода
студията кыйабыттар. Бүтүннэ алтыс
"Бастыҥ авангарднай көстүүм" номи-
нацияда улахан дьонно Горнай
улуулуттан "Көр" студия уонна
оҥолорго Дьоккускай куорат үрө-
тэр-үлэлэтэр комбинатын "Одун" сту-
дията кыйылылаахтарынан буолбут-
тар.

Билэгч улууслутугтан алта оёжуула кыттыны ылбыт. Ол курдук, Кытаанкхтан ус аатор улотин туруворда. 11 кылаас уерэнээриништа Дияана Платонова иски номинацияга кытынна. Дияана тагастаа куст туугуттан бэри уустук оноһуулаахтар болсомгоку тарта. Киин бу конкурсна бастыннарга киирээтин ийин, кыайыны, хокутуу да буолалар, син-бир кистизтэ. Ол курдук, "Коскилга хардыы" республика-

катаагүй наугуйн-практической конференцияда кыттан - кымысгэни ылла. Диана салгаданыта - улуус биир талалынаах учугала Е.Т.Миронова.

Эмиз бу оскуола 11 кылааһын үөрэнээчигэ Алена Гуляева "Связь времен" диэн коллекциятынан "Смена кестуümü" номинацияга кытынна. Алена үлэлэрэ туостан, түүлүздэт, тириттэн оттоһуллубуттар. Салалыаччыта - А.Т.Борисова. 6 кылааһ үөрэнээчигэ Афона Захаров ситиһини тулукан үөрэ-көтө этэн алардыбыт. Маны татикан Чурапчы алын сүлүүк оскуолатын 5-с корпусу тутан педагог А.С.Дьячковага 34 оҕону илдьэ киирэ икки номинацияга кытынна. Альбина Семеновна ситиһимэлэрин бары били-көрсө сындыабыт. Онуо юни мана туруорбут коллекциятан икки көрбөккө да учугайынан сыналга эбитэ буолуо. Чурапчытан киин үлэһит П.И.Ноева далайытынан улуустаагы гимназиятан 13 саастаах кыра-чаан модельер Вика Федорова "Фантазия без границ" диэн коллекциятынан бастык куупун холоһно. Одьулуунтан А.И. Колесов салайа-чылаах "Айталы Куо" студия "Үөрэ-дүөрэ" коллекциятынан эмиз икки номинацияга кытынна. Эмиз бу нэһиликтэн А.Т.Колесова салайа-чылаах "Истоки конского плетения" коллекцияга хоорд бибирэ-билэн ылга. Уолсайынан, Одьулуун сиккинин оҕолуктарга холобур тутан нэһиликтэлитинэн буоларын бары билээбит. Чурапчыгаагы спортменай интернат-оскуолаттан А.Н.Попова салайа-чылаах "Ай-тик" студия "Англы кестуümü" стилизациялааһыҥ диэн номинацияга бэрт сэргэх коллекция-тынэн кытынна.

Номинациялары тахынан "Бастын салайааны" аат Покровскай-даары 1 №-дээх орто оскуолаттан Н.Г.Лаврова ааттаммыт. Онтон фестиваль саамай урдук аата - "Мода бастын студията" аат, этилибитин курдук, билин Чувалкыбыт 2 №-дээх ор-

куолатын "Дээрбаа" мода студиятыг нэгдүүлж, саамай улахан биригч "Океан" даамыг санынган кэлэр лутекаа тугтарилына. Онтон бу кыайыны ситислэг студия салайдагчтаа Татьяна Петровна Бушкова фестивал дипломуон уошна сыналаах бэлэринэн кабарвадалаана. Маны талынан тэрэхиинээх, үчүгэй студияны бэлэнхэбин Чурапчытаабы "Үөрүү" оро дьэбурун саныннарар юун республикатаабы стокерскый глосадка буоларын туоһулуур сертификаты ылаа.

Фестиваль иккис күнүгэр республика билдирлээх маастардар А.Н.Заева, А.И.Кыласова, О.В.Павлова, С.И.Петрова, республикада биллэр эдэр маастардар, модельердар маастар-кылаастары ыыттылар. Төгүркү остоку тэрилиннэ. Манна биһиги салайаччыларбыт эмиз сырдан бэйэлэрин үлэлэрин опытынан көрсөтүлэр, саканы биллэр-көрдүлэр.

Чурагчид дотоо уран тарбахтарын
зан уруукттан алыгдан хэлбэлтээсээ,
Ол ситим билигн да салгараа. Бил-
лыгн оюуруу-дварганы, өбүгэлэр-
бүт нискэ туттар кистэлэнэрин
туһанан уустарбүт, истээнээнэр-
бүт кыһаахтык аналлар-туталлар.
Татьяна Бушкова билигн даганы бил-
лаана кикт. Бу ситимнээ киникээ
ырааха барарга биһирсүүн үстэл бу-
олуорса. Онон Татьяна Петровнаы бу
улахан ситиминэн эбэрдэлээс ту-
дан иликтин аныгтан истин эийини
тинэн өссө сана, соһун үлэлэринин
доһун-сэргитин үөрдэрингэр бабара-
быт.

Оксана ЖИРКОВА.

Хартыска; аллараа
"Дьөрөө" мода студиятын
салаларынан Т.П. Бушкова.
И. Барашков фотолор.

Сайхан дигэн алааска өбүгэм өгөөр суулган эрэр эргэ сэргэ аттыгар калэн түрөйүн, бильяро хаһан арабу сарганы туруоран, аһах туған, алгаан, дың-уот туттан олобуттара эбигэ буолуо өбүгэлэрим барахсаттар. 1969 сыллааха Манча улууһугар быйбарынай кулуба буола сылдьыбыт Леонтий Егорович Пестерев дигэн И-с Малдыахси сэһэ баай ыалыгар 1874 сыллааха Кузьма дигэн уол оҕо төрөөбүтэ. Кузьма Леонтьевич Пестерев улаатан, сааһын ситэн кэргэнин Елена Ивановна ыкытары Малдыахсига Аныттый Эбээн, Сайханынан олохсууйан, суёту, салгы итэнэн, үлэни ерөтүөн бэбээрдэн кэинириэр нйыр-баамчы орго сэһэ ылд кэккэтинэн олобуттара.

[illegible][illegible]

Колхозтаах ударниктар бастагы республикатаагы сыйдагырар кыттыбыт. Бу колхоз буттүүнү, экинчи салалтатын симиинилар этэ, Александр Кузмины 1938—1941-ж. оо. нөмүрлөк биир улахан "Тахсыбыт сардана" колхозугар ревизионный комиссия, онтон 1942-жылдан колхоз председателин быыбардаан улазгалар. Манча деген кини үчүгү, таадырылаах улун-хамналы кордорер. 1943-жылга токусунуга Коммунистическый партия чыккыгыр кандидаттын кимибиз.

КУУҲУМА ПЕСТЕРЕВ УОЛАТТАРА

Ити сыяларга колхозка үлэни-хамнаһы кыайар эр дьон бары сэрингэ барыһтара. Колхоз үлэ-тэ-кэ-хэ-мэ-наһа барыта дыкталлар, оһолор, кыр-дыастаар моойдоругар хаалбыта. Онно үлэни та-бан тэринни дьону сөптөөхтүк аттаран турусуру, үлэни үрдүк таһымга ыттыы үгүс уустуктардаах этэ. Ол эрээри Александр Кузьмин колхоз олохун ити сыяларга олус сатабыллыахтык тэрийэн ыы-пыта. 1942 сыллаахка балаан ыһылар Чурапчы оройуонук 41 колхозна, 1850 хатаһыстыбата, 5316 киһи хоту көһүүгэ барыһтара. Көһөрүлүү кэмгэр 2500 кэрингэ киһи ыалдьан уонна хоргу-ан сырдик тыһынара быстыбыта. Мэдьэксин "Тах-сыбыт сардаҥа" колхоз 105 хатаһыстыбата атам дүүкүөрдөөх туруорсуутунан көһүүгэ барбыта хаалбыта.

1942 сэл улахан уот кураан түспүгэ. Кыһалбалаах күнөр үүмүттүгэр. Сэрин, сул-кураан сөдүлүлэригэр улахан ачыктыаһын буолбута. Элбэх кийи ачыктаан сыппыта. Үлэни кыйайар, чагын дьоннорбут күн-түгүн сэрингэ бараннар, айыһах ахсааннаах эр дьон, О.И.Игнэр Аденасий Иванов, Александр Пестерев, Н.В.Кузьмин, Г.Родионов, И.Д.Кузьмин бу кыһалдалаах кыһыны кайдах туоруурга, ачыктыабыт дьону быһыһырга туруммуутара. Атын хантан да ас булар суол суоба. Арай мухалаан, күлүурдаан көрөргө быһаарымытара. Муус халыһын ахсыбыка, Илин Көлүгэ дьин күөлү тараахтан мухалаан гөрдүөн буолан 50-ча ойбоһуон, туснаны үс күн туруулаһан туран оңорон баран мухалаан элинибиттэрэ. Оңтон Будурмуозий дьин бөһүөлүктэн биир километр сиргэ баар күөлү устун Кыдалах дьин алта километрдах күөлү куйуурдааннар бүтүн колхоз дьонун өлөр өлүүттэн мүчү тута-

раннар дьон-сэргэ махтаан илбытара. Бу буюу коммунист-салайааны дьонун-сэргэтин үрдүк итгээллэрин толоруута. Биир дайдулаахтарын көлөрүүгэ ыппааха хоргууан өлүүтүн быһаарыа Мэлдьэхси кэлэр көлүөнө дьонугар үтүө холобур буолуоха.

1943 снл бс аймн 21 кунугэр сэрингэ барар ббббсэкини тулгуута, Алэнсандр Кузмичн армийн 210-с стрелковай дивизия 582-с стрелковай батальонугар сулууспалаабыта, Кини чаага Японияны

РЕВ УОЛАТТАРА

утары сэрингэ кыттыбыта. Армийтан 1946 сыллаахха кулун тутар 7 кунугэр эрлэһилбита. Сэрийтэн илэзэлээн кытта партия райкома-Болтоно куннэлугэр Сталин аатынан колхозка председателэниэн ааһан быһыта. Онно үлэһэбэтин туһунан партия райкомун I-кы секретара Листков Илья Павлович мин партидаа куннэрбэр: “Эн Александр Пастерев тухсукунуй?” – диэн мыйлыта. “Ол мин атам”, – диэн эппилэр. “Эн аһарынан кээн тутту охтоххон, Кини дыһэнэх коммунист. Быһааа Болтонодо Сталин аатынан колхозка үлэһэбик кэмин олус учукайдык өндүбүт. Мин эрэ бусулук дуо, кырдыаас колхозтаахтар билэлэр, кинилэр кыттыабылларбыта”, – диэбитэ. Бу мин олохтор олус суолталаах этин этэ. 1948–52 сс. аны дөй дутун доно быйбардаан кыһылск сэбиэтин председателиниэн талан төттөрү ыһыран ылаллар.

Отгон Василий Кузьмич тайгатаан нөрдөхө
көрдүк, салгылаах этэ. Кичи кутун-сүрүн баг-
тыр суураах сытай көрүүдүк, тыйлаах-өсөө-
дөн ортогугар каниа бабарар алгырыктаах,
күпүктөөх ичкэ этэ эрэсин, нугастык билистэххэ,
сүрдүк боростуу, уруунууг, кичи кыһалгатын
өйдүүр, ыһымый дымалатын хааһан да тилээр
тирээрдэр улахан дүүккүөрдүк, наада буол-
лаһана ханык бабарар таһымнаах салааһан-
тан чадыбакка сыгытык гургуорсар, тугу онордо-
да, суолун-ниһин хаалларар, айбыны-сымыны,
ныһааннаһаны төрү абалы көрөр майгылаах
киһи этэ. Сүөлүн оқуулатын математикада уруогу
ууугулаа, коругу үөрөдөрүйтүн туйгуна И.Д.Ильин
ахтыһытар манньк суруйбута: "Мин 33 сыл оқу-
улатынгар оқуулаа үлөстөтм, Ол уласта араа
туйгуа үлөстөөх албах ууугулаа кыпта алыстын."

Ол эрээрн Пестерев Василий Кузьмич курдук овооро чиг билигнн бизэрэр ийн бары дьобуруу кабылн ууран, харьстанмакка үлэинир учууталы көрбөтөрүм, Мин кинин ахсаан учууталынн ананан төрөбүт килигин аабабын", — дигн. Бу анардас Силанна олоорн 25 сылын ахсаан курдук уустук предметтэ үөрэттиг аанабыт Куулуума ооннорн уола Василий Пестерев.

1952 сылтан "Тажыбыл сарданга" колхоз сол-
буйар председателинин оңороллор. 1953 сыллаа-
хха Пестеревтар оҕуолуны батыһан Дирингиз
каһөн кэлбиттара. Александр жүргөзө Аграфена
Игнашеванын барыта 62 сый устата ыал буолан
дыһлоохтук олорбуттара. Александр Кузьмин
1986 сыллаахха баланын ийигэр ыалдан олбута.
Түһэх сурултар таарыһа олус элбэх киһи кэлби-
тэ. Төрөөбүт-үөскөбүт дөйдүүтү деһо бары ба-
аллара. Оһһо чуолуһун биһир дөйдүлээһин, саха
дыахталарыттан биһир бастаһынан Верконой Со-
венка депутатынан таһылаа сыйдыһыт Пестерева
Варвара Осиповна эһитин аһалаһыт "Александр
Кузьмин арминда барарыт арминин миһ солбуйан
кэлбитым. Киһи 8-8 Мэлдэһиһ кэлһилэһэр оҕор-
бүт үтүөтэ сүһүһ. Улаһан үлэһит буоларбар да-
лаһа ууран биһирбит киһини киһини ааһтымбы",
— дииһ. Адам оһһөрһөт "Өлөнөөхх халдаһаһыт-
гар оһһөрһөтүн. ыһагыгары баралларын кэллэллэ-
рин көрө сыһам этэ", — дииһ карһаһин эһиттэ.

Кузнец Леонович обончор уюлгара бай-
ларин кизиргизгэр дэулон олоо олон астахтар-
а. Кырдыаас советская-хааайыстыбан-
лазит, коммунист, буюун Александр Кузьмич
Постерев физика, математика предметтарин
үзэргит учуулал. Кини нистэр хэзэ уонна уустук
идэни талач, олоон сүүн соруугун олоо илгити-
ни оностон, үзэргит олоорун кэскиллэрин сана-
ач, бирэстэни аахсыбакка юнилор кыра да си-
тиһиллэргит үзэч баричиналдаххит үлэһээбит.
Оскуолаа биир ытыктанар учуулал этэ. Кини
холобур онгостон үтүс үзэргит олооро матема-
тика учуулаларын буюуһутор.

Иги курдук абалаах убайым үлэни таңара
онгостон, үлэ эрэ кыһын интарын сиздээх холо-
бура буолар ологу олорон ааспыттара.

Гаврил ПЕСТЕРЕВ,
СР коммунальной хайаайыстыбатын
Бочуотгаах үлэһитэ, "ХХ-с үйэ
бастыг үлэһитэ" бэлнэ хайаайына.

"МИН ЫРЫАМ ЭННЭХЭ КҮҮС-КӨМӨ ЭБИЭХТИН!"

Бийнэл олунньу 14 күнүгэр айылбаатан айдарылаах биир чабылхай талаанмыт, мелодист, музыкант, уус-уран салааачны Федор Гоголев төрөөбүтэ 44 сылын туолар.

Ырыа уонна музыка куттаах мал оҕо буолан Федя өссө багыраа эрэ саастаах сылдьан радиога музыка кэлэр эрэ үккүлээбитинэн барарын туһунан төрөппүттэрэ кэлсиһилэр. Федя үлүс-хылааны бүтэриитигэр дыно юниэхэ гармошка аты-ылаан биэрбиттэр. Ол кэмтэ моҕотойу экирэтэ сылдьан ханас иликтин тосту түһэн кэбиһэн гармошкатын анар илиллээх көрсүбүт. Оонньуур баҕата баһыан гармошкатын мөҕүн тардаһынан очолорго 1-ны кылааска үөрэнэр бэраата Руслан (билигин Руслан Федорович Чыалпаратаагы эр дьон народнай хорун концертмейстера) буолбут. Иннэ тынан бэйэтин билэр ырыаларын мелодияларын сыһаа оонньосон барбыт.

Харакый Федя гармошкага оонньоботок күнэ дьин суоба. 5-с кылааска үөрэтэ сылдьан начальнай оскуола музыкана этэ. Олтон баяны кытары 9-с кылааска үөрэнэ сылдьан билсиптэ. Олус баарлаах уол оскуолатын бүтэрээгэр бэйэтэ хайдах сатыырынан билэр ырыаларын баяныгар оонньуур буолбута, улахан дьон концертыгар баянист быйытынан ырыаларга доһуоллуур, Ого сылдьан Федя уруһуйдуурун сөбүлүүр. Айылбаа сылдьан хас биирдик оту-маны кэрэксин, кириллэрдик кэпсэтэн улаатыта уонна айылбаа туох эрэ дыктит, биллэбит, киһини бүтүт күүһүнэн абыллар баарыгар күүсүз итээһинэ, айылбаа сүгүрүгэр, Федины уруһуй, черчение уруктарыгар үөрэллүг учуутала Г.Г.Турантаев бу курдук ахтар: "Кинини мелодист быйытынан үтүстүт билэр. Олтон Федя барыны бары сатыырын, уруһуйдуурун, мастан кыһарын, хаартыскага түһэрэрин, сүрдээх ыраастиин, аккуратнайдык чертөх оңорорун үтүстэр билбэт буолуохтаахтар. Уруок таһынаагы эбии даярыкка сүрдээрин бабаран туран кэлэрэ, олох хойутаабат буолара, үлүһүнэн үлэлиирэ. Тугу оңорбута-туһута лып-лал курдук уонна сиппир-хоптут буолара. Ити үлэлэрэ оройуоннаагы күрэхтэргэ биригистээх миэстэлэргэ тиктиллээбиттэр. Билин икки ардыбытыгар учуутал уонна үөрэнээччи дьин эрэ буолболо, хайдах эрэ табыарыстыгы сыһыан, өйдөһүү баар. Федя дыобурдаах уол этэ. Музыка өттүнэн үөрэххэ киирбэттээ буоллар, художественнай да үлэлигэ баа түтүр сар кыахтаага. Кэлин биирдэ эмэ көрүстэлиһинэ: "Учууталым, дорообой!" — дьин үөрөр-көтөрө, кэпсир-илсирэ... Ылал буолбутугар урут компьютер дьин суоҕар пригласительнай хаартыскаан оңорон биэрбитим. Соторутаагыта дойдубар тахсан персональный быысталабын туруоран илбистим. Оңно баа сааа суруллар тэтэрээгэр Федя төрөппүттэрэ Варвара Афанасьевна уонна Федор Ильич Гоголегар: "Григорий Григорьевич билин оҕобут Федя черчение учуутала этэ. Оҕоҕо тийимтигэ учууталынан биллээбит... 14/12-2005 с.", — дьин суруйбуттарын ааҕан баран долгуйдум, үөрдүм. Айылба баархан сорок биридиклээн киһиэхэ дыобуру-талааны биэрээринэ биэрэр быйылаах да, сороҕо ол дыобуру-талаан туһаныллар кэмин аңаһар дуу дьин санаа үөскүүр...

Оскуола кэминтэн Федя бэйэтин баа санаатын толорон Дьоккоускайдаагы культурнай-сыйдар училищега үөрэнэ киирэр уонна үс сылынан ситиһилээхтик бүтэрэр. Кини үлэтин биограрфита 1981 сыллаахха Аллараа Халымага Андрюшкино дьин дэриэбинэ баянынан аһаан үлэлииртэн сабаламмыта. Оңно үлэлиир кэмингэр биирдэ моторкаан аһаанан иһэн төрөөбүт Чуралчытын ахтылаан олус ситиһитик киирэн дууһатыгар биир сүрдээх үчүгэй мелодия үөскөн тахсыбыт эбит. Кэлин дойдутугар тэһин кэлэн баран ол мелодияга Дьон Дьыгылы тылларыгар "Ол мин дойдум, Чуралчы" дьин ырыатын айыта.

Андрюшкинога хайдах үлэлээбитин туһунан билиги төрөппүттэригэр ыппыт биир сурулуттан аадыбыт: "... Үлэ баһаам. Үс кружогу ытыбын: оҕолорго - ВИА, улахан дыһыг-хоровой, фотокружок. Ону таһынан детсада музыкальнай уруктаахпын. Коллегаларым поддержка бөҕө. "Улут придет, үлө-лөх ис", — дьинилэр. Манна мин иһиниэхэ улахан талааннаах

корей киһитэ баянынан үлэлээбит, оңно минигиттэн сүрдээх улахан теребүдүүлэр. Ол иһин ордор кэмин олунчу баяма аһы-бын. Ничего, хайаан да сылбын ситиһимэ дьин эрэллээхпин".

Кулууп үлэһитэ бэйэтин эргини аттунан сайыннарыахтаах, психолог, педагог буолуохтаах. Кини дьон ортогугар анардас билиитинэн-көрүүтүнэн, талаанынан, тылынан-өһүнэн кинилэр убаастабылларын ылары ситиһиэхтээх. Мин санырыбынан, культура үлэһитэ уус-уран самодеятельность биир эрэ көрүгүн баһылаабака, ханнык баҕарар жанрга толору эппистэ биэрэр курдук тына бэйэтин сайыннарыахтаах", — дьин Федя бэйэтин дьэнигэр суруйбут эбит. Дьэ, ол иһин Федя Улан-Удэ куоракка Ильин Сибирдээги культура институтугар народнай хор салаатыгар үс сыл үөрэммитэ.

"Ийин" вокальнай ансамблы 1984 с. Чыалпаратаага тэрийбитэ. Оччолорго сценаттан түспүт бэртээхэй ырыаһытыгар хайдах эрэ түмэн ыллатан көрбүт киһи дьин санаага үчүл-хэһа туһута. 1983 с. ытыллыбыт оройуоннаагы фестивалыга норуот матыбыгар "Талба-талба Татыйаана" дьин ырыаны түөрт куолаһынан ыллан лауреат үрдүк аатын ылбытара. Ансамбль састаабыгар баалара араас идэлээх дьон: кулууп үлэһитэ М.М.Пестряков, тугааны В.В.Лыткин, сох-хор директорын солбуйааччы И.И.Хон, учуутал Т.Е.Толстоухов. Квартет тэбэр сүрээһин, сүрүн киһитинэн, биллэн турар, кини салайааччыта Федор Гоголев этэ. Бэйэтэ ырыа аһар буолан, ол ырыаларын куолаһа арааран түспөсөн дьонун ыллатар буолан биригэн-биир кэрэ айымньылар квартал репертуарыгар киирэн испиттэр. Сыралаах, ол тынан баран үтүөтү-кэрэни кэрэхэллэр айымньылаах үлэ түмүгэ улууска, республикага биллэн, биһирээн испитэ. 1994 с. "Ийин" вокальнай квартал "народнай" ааты ылары ситиспитэ.

Ол курдук, "Ийин" народнай вокальнай квартал ситиһилэрэ маньыктар: республикатаагы фольклор фестивалын лауреата, "Мирный поет о мире" республикатаагы политической ырыа конкурсугар икки төгүл кыттан дипломант, лауреат аатын ылбытара. Бүтүн Сохоттаагы уус-уран самодеятельности көрүү лауреата, иһин энэр зонага ытыллыбыт политической ырыа конкурсу лауреата, "Неронгги сааһа" ырыа фестивалын лауреата, улуустаагы көрүтүр хас да төгүллээх лауреаттара.

"Ийин" квартал базатыгар олзураан 1995 с. Чыалпаратаагы эр дьон хорэ тэриллибитэ. Ансамбль солиһа, СР культуратын туйгуна И.И.Хон бу курдук ахтар: "Федор Гоголев - айылбаатан айдарылыбыт саха биир талааннаах уола. Музыкаль-най инструменнарга иһиниэхэ оонньуур, бэртээхэй баянист, талааннаах мелодист "Ийин" 10 сыллаах үбүлүөйүн көрсө "Ыллыыр миэхэ күүрээгэй" дьин айыт ырыаларын хомуурунук-уга күн сирин көрбүт. Кини ырыалара барыта ис хоһоонугар сүрдээгин сеп түбүгэр чоһуллан сиюһуллубут мелодиялаах, ыллыыр киһи күтүн тутар буолааччылар. Конкурстарга, гастрол-ларга сылдьан кини көрдөөх кэпсээннэригэр, фокусарыттан бириэмэни билбөккө хаалааччыбыт. Аны көрдөөх сценаларга оонньуурунан биир маастар этэ. Мэчиктиин тэийэһкэлээн үккүлээн да бардабына боруок суох киһитэ".

Этиллибитин курдук, 1994 с. "Ийин" вокальнай народнай ансамбль 10 сыллаах үбүлүөйүн көрсө Ф.Гоголев "Ыллыыр миэхэ күүрээгэй" дьин ырыаларын хомуурунукта "Ситим" изда-тельской фирманан 3000 экзemplарынан бэчээттэнэн тахсыбы-та, ансамбль "народнай" ааты чыэтээхтик сүкпүтэ. Дьэ, ити кэминэр оройон культурнай оҕоҕор чакан да умнуллубат, чуо-лаан мелодист, музыкант, тэрийээччи Федор Гоголев саамай тахсыбыт, биллибит өрөгөйдөөх кэминэрэ этилэр. "Ырыа —

дууһа ымыыга" дьин заттаах ансамбль айар концертын салайан ыппылын мин, ама, умнар үлүбүөн? Оо, оңно хас биирдик то-лоруллубут ырыа дохсон ытык тыһынан, "Бис!", "Браво!" иир-гиз хаһынан доһуоллаахтык, көрөөччү үөрбүт-көпүт, кини туттубут хараһын көрөтөн ордук дьол, ама, баар буолуо дуо тустаах киһиэхэ — ансамбль салайааччытыгар, ырыалар ав-тордарыгар, музыканта, толороччуга Федор Гоголепка? Кы-таанакха үлэһини сылдьан "Алаас" дьин фольклорнай ансамблы тэрийбитэ. Манна төһө да улахан ырыаһыт талаана суох буол-лаллар, ис сүрэхтэриттэн баалаах дьон Ф.Гоголев тула мусту-буттара. Оңно Федя илэ хараһынан көрбүтэ дьон ырыа алыбар ылларынытара хайдах курдук күүстээрин. Иннэ тынан бу кылгас кэмгэ үлэлээбитин олус үчүгэйдик ахтара.

Ф.Г.Гоголев норуока тардаммыт ырыалара - Дьон Дьыгылы тылларыгар "Ол мин дойдум, Чуралчы" Чуралчы гим-нэ буолла, И.Артамонов тылларыгар "Ыллыыр миэхэ күүрээ-гэй", Н.Смирников тылларыгар "Эргиллэн эйиэхэ, Чуралчым чаракта", М.Тимофеев тылларыгар "Ыллыыр минигитин", С.Денисов тылларыгар "Талталы өйүнэн айбаттар", Е.Дьяков-ская тылларыгар "Табакан", И.Герасимова тылларыгар "Айар талааннар", "Сырдык санаа", И.Левин тылларыгар "Эй иһин" ырыалара дьон уопуттан түспөккө күн бүтүн ылланаллар, олох-хо, сырдыкка, кэрээ үтүлүлүр.

Олунньу ый 17 күнүгэр Дьоккоускайга А.Е.Кулаковскай аа-тынан культура республикатаагы киһинигэр автор, мелодист Фе-дор Гоголев айар үлэтигэр аналлаах "Ыллыыр миэхэ күүрээгэй" дьин Чуралчы талба талааннаахтара кыттылаах Ырыа кизээтэ буолар. Манна киирбит үлэ эбэн, Федор айыт ырыаларын түмэн тэрийээччилэр компакт-диск таһааттарыахтарын баараллар. Оңно Ф.Гоголевы билэр дыно-сэргэтэ, доһоторо-атаастара, биир идэлээхтэрэ, кини талааныгар сүгүрүйэр улуус-пүт нэхилээхтэрин, тэриилэлэрин салайааччылары, улууспүт дьаһалтата септөөхтүк дьаһанан үбүнэн-харчынан көмөлөһөрүтүгэр көрдөһүт. Маныаха анал счот аһылына:

Чуралинское улусное управление культуры
ИНН 140002594
40603810300002000014
РКЦ Чуралча, села Чуралча
БИК 0498350000.

Н.М.ЗАБОЛОЦКАЯ,
СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, РФ Журналистарын союһун чилиэнэ.
Хаартыскага: "Ийин" народнай вокальнай квартал.
Халастан иккис - салайааччы Ф.Г.Гоголев.

Үөрэх-иитки

Улуу педагог В.А.Сухомлинская киһиэхэ бу орто дойдуга түөрт сүгүрүйүү, ытыктабыл баар дьибит: ол төрөппүт ийэ, төрөөбүт тыпта, Ийэ дойдуга уонна айылбаа. Бу ди-рин өйдөбүллэри олохтоох "Сулусчаан" уһууаан билиги оҕолорбутугар олох кыра са-астарыттан инэрэр. Билиги оҕобут Муся Яковлева 2000—2001 сылларга улахан уонна бэлэмнэни бөлөбөр сылдыбыта. Бу сыл-ларга уһууаан коллектива айылбаан ситим-

нору, үгэлэри уус-уранык ааҕар буолбута, саас республикага тийэ конкурстарга кыт-тыбыта, элбэи билбэт-көрбүтэ.

Анна Гаврильевна оҕо кытта үлэлири-гэр бэйэтэ тусла методикалардаах. Ол кур-дук, Муся хаһан да үгэлэрин, көрдөөх кэпсэ-

курска "саамай кырачаан кытааччы" номи-нация (2000 с.), республиканскай "Чыыбы-чаабы чабырдахтар" конкурска "Лучшая сце-ническая культура" номинация (2003с.) уо-д.а. улуустаагы "Көр-күлүү" конкурсун СР народнай артыһын Алексей Павлов

анал бириһин хаһаайката (2004с.).

Оҕобут хоһоон, үгэ ааҕар буолуобуттан күннэтэ кэпсэтэр тылыгар уу-сахалыы тыһы-өһү, ох тылары, соһоҕо домохтору, өс хоһоонору туттарын истэбит, оңно кини ин-никитигэр саныыр санаатын, баҕарар баҕатын төрөөбүт тылынан хоһоойдук этэр буоллаһына дьон кинини ылыныа, истэ дь-эн үөрөбит. Оҕо төрөөбүт ийэ тылын үчүгэй-дик билэр буоллаһына үтүөбэ-кэрээ дуу-луууга күүһүрэр, бэйэтин кыагыгар эрэнэр, сахалыы куттаах-сүрдээх буола улаатыа. Оңно мин санаабар, Анна Гаврильевна үлэтэ олус дириң ситистээх, кэскиллээх. Төрөөбүт тыл—бу оҕо дэгиттэр сайдар суола.

Билигин Муся профессор Г.П.Башарин аатынан Сылан авторскай орто оскуолатын 5 кылааһын туйгун үөрэнээччитэ, ордук тыл, ахсаан уруктарын сөбүлүүр. Билигин да уһууааны кытта сибээспитин быспаллыт. Ан-на Гаврильевна ытар "Тыл оһуора" ку-рутуугар сылдьар, кини салалтатынан "Ки-ис", "Тыал", "Үгэ—саха норуотун сытыы кы-лыс тыллаах айымньыта" дьин дакылаатта-ры суруйан научнай-чинчийэр үлээс сыйы-на, Башаринскай аабыларга, улуустаагы "Новгородскай аабыларга" 1 миэстэни ылаттаата, араас таһымнаах конкурстарга кыттар. Уһууаан—оскуола—нэхиллэх "Эйгэ" социальнай—экологической комплекс биир-гэ үлэлээһиннэрэ сылан-сыл сайдар. Уһууа-ан билиги оҕолорбутугар улахан олук ууран оскуолабыт улууска биир бастын базовай оскуола буола үүнэ, оҕолорбут ситиһилэ-рэ республика, Россия таһымыгар табыста.

Е.ЯКОВЛЕВА,
Сылан орто оскуолатын нууча тылыгар учуутала.
Хаартыскаларга: 1. Муся Яковлева иитээччи А.Г. Ноева. 2. "Отоһоох дьэбэн" үгэни толоруйа.

ТЫЛ — ОҒО САЙДАР СУОЛА

эннэрин нойосуус үөрэллэт, бастаан ис хоһоонун өйдүүр, оңтон бэйэтэ уобараска түргэнник уонна чөлүкүтүк киирэр ис-иһит-тэн бэйэтэ таһааран пантомима, мимика, хамсаныы көмөтүнэн айар. Мантан кини ты-лын бааһа ханыыр, тыл нөһүө бэйэтэ сай-дар, айар кыаба улаатар эбит. Кыыспыт хаһан да дьэтигэр соруудахтаах кэлбэт. Күн ааһы санаттан сана хоһоонору, үгэлэри үөрэтэн кэлэн соһутар, сороҕор анарын этэр, ордугун сарсын этим диир. Бэйэтэ хамсанытын уларытар—тэлэритэр, ону билиги көрөн оҕорон "бу хамсаныы ордук"—дьин сүбэллэбит.

Анна Гаврильевна үлэтин биир урагыты-нан иитээччи—оҕо—төрөппүт биригэ түмээн, сүбэлэһэн үлэлиирбит буолар. Кини чааста-тык төрөппүттэри көрсөр, сибээстээр, хас биирдик репертуары таһыыга, көстүүмүгэ төрөппүт санаатын истэр. Араас дьаһаллар кэнилээриттэн хайаан да төрөппүккэ болоромто ууран махтанар, кэпсир, оңтон дьэ анализтыыр, түмүк санаатын этэр. Бу көннөрү курдук эрэри, кэники өйдөөгөххө, барыта иитээччи тус методика-та, толкуйа эбит.

Оҕолору барыларын биир халыыпка кил-лэрбэт. Хас биирдик оҕону дыбурун, талаа-нын таба тайанан, ону сепкө сайыннаран Му-ся үгэс күрэххэ дьаһалларга кыттан элбэи биллэ-көрдө уонна элбэх ситиһиллэнэ: ре-спубликанскай "Дьийбэ-дээбэ оҕолор" кон-

нээн оҕоҕо ийэ тылын сайыннаар проблем-маан үлэһин оҕолоро.

Кыыспын туйгун категориялаах иитээч-чи-методист А.Г.Ноева бөлөбөр түбэспити-гэр, эрдэттэн Анна Гаврильевна үлэтин-хам-наһын истэр буоламмыт, билиги төрөппүтүгэр үөрэ санаабыппыт. Оҕобут кара-маннайгыт-тан араас дьаһалларга бабаран, үөрэн туран кыттан барбыта. Кыһын араас элбэх хоһоон-

Муниципальный район "Чурапчинский улус (район)"

РАСПОРЯЖЕНИЕ

от "1" февраля 2006 г.

ОБ УТВЕРЖДЕНИИ ТАРИФОВ НА ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫЕ УСЛУГИ ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ НА 2006 ГОД

На основании Постановления Правительства Республики Саха (Якутия) № 592 от 27 октября 2005 года, распоряжаюсь:

1. Утвердить и ввести в действие с 1 февраля 2006 года тарифы на жилищно-коммунальные услуги для населения согласно Приложению № 1 к данному распоряжению.
2. При производстве расчетов на подвоз воды для котельных и вывоз жидких, твердых бытовых отходов на 2006 год, руководствоваться Постановлением Правительства РС (Я) от 8 ноября 2005 года № 600 "Об утверждении преискурентов цен на подвоз воды для котельных и вывоз жидких, твердых бытовых отходов на 2006 год".
3. Муниципальному образованию "Чурапчинский наслег" заключить договор с ГУП АД "Чурапча" на услуги по содержанию жилищного фонда на 2006 год, в соответствии с вышеуказанными тарифами.
4. Опубликовать настоящее распоряжение в газете "Сага олох".
5. Провести разъяснительную работу через средства массовой информации по применению тарифов и порядке предоставления субсидий.
6. Контроль за исполнением данного распоряжения оставляю за собой.

Н.ПОПОВ, 1 зам. Главы Муниципального района "Чурапчинский улус (район)".

Приложение № 1 к распоряжению № 30 от 1 февраля 2006 года.

Утверждаю: Н.ПОПОВ, 1 зам. Главы Муниципального района "Чурапчинский улус (район)".

Тарифы на жилищно-коммунальные услуги для населения на 2006 год

№	Наименование ЖКУ	ед. изм. за 1 кв м	тариф руб.	ед. изм.	тариф руб.
1	Центральное отопление квартир домов ЖСК и домов инд. влад.		12.78		
2	Жилые дома с централизованным горячим водоснабжением оборудованные умывальниками мойкой и душем. Горячая вода, холодная вода	1000 литров	24.82	чел/мес	63.3
3	Жилые дома имеющие водопровод без канализации. Холодная вода	1000 литров	10.35	чел/мес	41.9
4	Канализация	1000 литров	10.35	чел/мес	15.6
5	Саночистка	1000 литров	7.35	чел/мес	22.05
6	Плата за найм в каменных благоустроенных домах в деревянных домах с полным благоустройством	с 1 человека	20.21		
7	Освещение подъездов	1 кв м	1.85		
8	Техобслуживание	1 кв м	1.21		
9	Уборка дворовых территорий				

ВНЕСЕНИЕ ИЗМЕНЕНИЙ В РАСПОРЯЖЕНИЕ ГЛАВЫ МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА № 30 ОТ 1 ФЕВРАЛЯ 2006 ГОДА "ОБ УТВЕРЖДЕНИИ ТАРИФОВ НА ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫЕ УСЛУГИ ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ НА 2006 ГОД"

от 3 февраля 2006 года

№ 32

1. Внести следующие изменения в пункт 1 вышеуказанного распоряжения:
 - утвердить и ввести в действие с 1 января 2006 года согласно приложению № 1 к распоряжению № 30 от 1 февраля 2006 года тарифы кроме освещения подъезда, техобслуживания и уборки дворовых территорий.
2. Чурапчинскому филиалу "Коммунтеплосбыт" ГУП ЖКХ РС (Я) произвести расчет сумм оплаты за ЖКУ населения с учетом внесенных с настоящим распоряжением изменений.
3. Контроль за исполнением данного распоряжения оставляю за собой.

Н.ПОПОВ,

1 зам. Главы Муниципального района Чурапчинский улус (район).

О бесплатном проезде в пригородном железнодорожном транспорте

Средствам массовой информации.

Просим опубликовать следующую информацию:

О бесплатном проезде в пригородном железнодорожном транспорте.

В целях реализации Федерального закона № 122-ФЗ от 22.08.2004, так называемого "суперзакона", в части обеспечения бесплатного проезда на пригородном железнодорожном транспорте с 1 января 2006 года федеральным льготникам будут выдаваться карточки транспортного обслуживания:

- право на бесплатный проезд в пригородном железнодорожном транспорте имеют федеральные льготники, вошедшие в Федеральный Регистр, который формируется в Пенсионном фонде Российской Федерации;

- льготникам, получающим набор социальных услуг (соцпакет) в денежном выражении, т.е. отказавшимся от натуральных льгот, карточки не выдаются;

- карточками смогут воспользоваться 7 млн 800 тысяч россиян; в том числе около 40 тысяч якутян - федеральных

льготников, которые будут уезжать на отдых, лечение или проводить родственников в регионах с пригородным железнодорожным сообщением;

- карточки персонализированные (именные), т.е. в карточке указаны ФИО и домашний адрес льготника;

- карточки в эти дни доставляются и вручаются по домашним адресам работниками почтовой службы. Если почтовые работники не застанут льготника по домашнему адресу, то карточки после 2-х месяцев хранения в почтовом отделении, с 1 апреля 2006 года, будут возвращаться соответствующим Управлениям ПФР;

- граждане, оформившие льготу после формирования Федерального Регистра, т.е. с декабря 2005 года и позже, а также не получившие карточки по домашнему адресу, обращаются за получением карточки в соответствующие Управления ПФР по месту постоянного проживания;

- карточки будут действовать в течение 2006 года;

- оплата набора социальных услуг или соцпакета в 2006 году составит 477 рублей в месяц вместо 450 рублей в 2005

году, из них 53 рубля предусмотрено на оплату проезда в пригородном железнодорожном транспорте;

- карточки не являются самостоятельным проездным документом, они лишь подтверждают право на получение бесплатных проездных документов. При предъявлении карточки и документа, удостоверяющего личность, в железнодорожных кассах льготнику выдается бесплатный разовый билет или абонемент на проезд в пригородном железнодорожном транспорте;

- во всех железнодорожных станциях будут работать телефоны "горячей линии" или можно обращаться за разъяснениями в справочные службы.

Об этом говорилось на селекторном совещании 28 декабря 2005 года, которое провели Председатель Правления ПФР Батанов Г.Н., Вице-Президент ОАО "Российские железные дороги" Окулов М.П. и Генеральный директор "ПОЧТА РОССИИ" Сырцов И.А.

А.И.ПОИССЕВА, Управляющий Регионального отделения ФСС по РС (Я).

ГРАФИК и общее положение проведения "Парада народных коллективов" Чурапчинского улуса

Дата проведения: 14 февраля 2006 г. Место проведения: ЦД "Айыллаан" Начало проведения: 11 ч.

Цель проведения: В связи с переходом на поселенческое управление в целях утверждения и пропаганды народного творчества, как одного из важнейших видов культуры в духовном развитии населения.

Задача проведения:

- Выявить творческий рост народных коллективов;
- Пропаганда народного творчества среди населения;

Общее положение:

- Народный коллектив представляет стендовый отчет о творческой деятельности (обязательно с фотографией);

- Представляют концертную программу, спектакль по жанрам деятельности;

- Концерты и спектакли идут по жеребьевке;

- Хронометраж концерта не менее 1,5 часов;

График проведения "Парада народных коллективов":

- 11-00 Торжественное открытие "Парада народных коллективов" (выставка стендов народных коллективов и народных мастеров) - ЦД "Айыллаан";

- 11-30 Концерт Дирижёрского народного хора и народного ансамбля "Көлүкчээн" (ЦД "Айыллаан");

- 13-00 Обед
- 14-00 Комедия Н.Д.Неустроева "Тизэйтбит" - Чурап-

чинский народный театр им.П.М.Решетникова;

- 15-30 Круглый стол с участием специалистов Министерства культуры и духовного развития РС(Я), РНМЦ СКД, администрации МО Чурапчинского улуса "Положение народных коллективов при переходе на поселенческое управление";

- 17-00 А. Софронов "Олох дьэбэрэтэ" Дирижёрский народный хор.

- 19-30 Концерт Чепаринского мужского народного хора и народного ансамбля "Дьэбэрэйтэ";

По вопросам организации обращаться:
Тел: 41-482, 41-317.

Об итогах работы Регионального отделения ФССРФ по РС(Я) по реализации Федерального закона № 122-ФЗ в 2005 году

С принятием Федерального закона № 122 в Фонд социального страхования Российской Федерации возложены следующие задачи:

1. Санаторно-курортное лечение льготной категории граждан.

Из 9010 льготников, включенных в реестр очередников на санаторно-курортное лечение, оздоровлено 6135 чел. или 68 %, в т.ч. в местных санаториях - 5848 чел., за пределами республики - 287 чел.

На приобретение путевок израсходовано 76 млн. руб., на оплату проезда до места лечения - 26 млн. руб.

Из 11 местных санаториев, победителей открытого федерального конкурса, наиболее качественное обслуживание льготникам предоставили Республиканский реабилитационный центр инвалидов и ветеранов РС(Я) (руководитель Степанов Ю.П.), Амгинский межмуниципальный реабилитационный центр инвалидов и детей-инвалидов (Николаева О.Т.), санатории "Абырал" (Багров С.А.), "Чэбдик" (Иванько Т.П.), "Родник" (Платонов С.П.).

2. Обеспечение инвалидов техническими средствами реабилитации.

На эти цели израсходовано 6,8 млн. руб. В течение года поступило 616 заявок от льготников на приобретение 1080 изделий. Фактически удовлетворено 605 заявок, выдано 747 изделий льготникам, в т.ч. 64 трости и костылей, 111 кресло-коляски, 207 слуховых аппаратов, 323 льготникам выдана годовая норма потребления памперсов, адсорбирующего белья (исходя из нормы 3 изделия в сутки), 42 льготникам - годовая норма специальных средств при нарушении функций выделения (исходя из нормы 8 пластин в месяц, 90 шт. мешков коллоидных в месяц и 15 шт. мочепоглощающих в месяц).

Основной поставщик ТСР - 000 "Сахамедсервис" (руководитель Санников Н.А.) в 2005 году хорошо справился своими обязательствами по государственному контракту с Региональным отделением.

3. Обеспечение протезно-ортопедическими изделиями.

На эти цели израсходовано 10,3 млн. руб., в т.ч. на эндопротезы 3 млн. руб.

В течение года от льготников поступило 264 заявок на изготовление протезов - установлено 236, на ортезирование поступило 222 заявки - удовлетворено 185, на эндопротезирование поступило 38 заявок - установлено - 28 эндопротезов. На изготовление ортопедической обуви поступило 113 заявки - удовлетворено 80. Таким образом, из 747 поступивших заявок - удовлетворено 529 или 70,8 %.

Изготовитель протезов, ортезов и ортопедической обуви Республиканский реабилитационный центр инвалидов и ветеранов РС(Я) (руководитель Степанов Ю.П.) также хорошо и качественно выполнял условия государственного контракта.

4. Оплата проезда к месту лечения по направлениям Минздрава РС(Я).

В связи с поздним принятием постановления Правительства РФ эта работа проводилась в основном в 4 квартале.

По направлениям Министерства здравоохранения РС(Я) в центральные клиники Минздрава РФ направлено 160 федеральных льготников, в т.ч. 31 инвалид, 54 детей-инвали-

дов, 75 сопровождающих. На оплату их проезда израсходовано 3,1 млн. руб.

Главное условие обеспечения путевками санаторно-курортного лечения - наличие направления лечебного учреждения (справка № 070-У). Только при наличии такой справки льготник ставится в очередь льготников, нуждающихся в санаторно-курортном лечении.

Основным условием постановки на учет, нуждающихся в технических средствах реабилитации (далее ТСР) и протезно-ортопедических изделиях (далее ПОИ), - это наличие индивидуальной программы реабилитации (далее ИПР) инвалида, где указано нуждаемость в тех или иных ТСР и ПОИ.

ИПР выдается органами медико-социальной экспертизы (далее МСЭ) при наличии заключения лечебного учреждения по месту жительства инвалида.

Трудность заключается в том, что во многих арктических и центральных улусах нет филиалов МСЭ. Организация работы осуществляется выездными комиссиями МСЭ, как правило, с периодичностью 2 раза в год.

До приезда комиссии МСЭ инвалид обязан пройти медицинскую комиссию и должен иметь на руках заключение лечебного учреждения.

Если инвалид нуждается в простых ТСР (трости, костыли, памперсы, кресло-коляски), имеется возможность заочного получения ИПР. В данном случае лечебное учреждение направляет свое заключение о нуждаемости инвалида в тех или иных ТСР в закрепленный улус филиал МСЭ, который может заполнить ИПР и выслать ее инвалиду почтой.

В случаях необходимости в получении слуховых аппаратов и ПОИ требуется заключение соответствующего специалиста - сурдолога и медико - технической комиссии протезно-ортопедического предприятия. Только при наличии их заключения МСЭ заполняет ИПР с указанием конкретной марки слухового аппарата или шифра ПОИ. Поэтому инвалид вынужден ехать в г. Якутск.

При наличии необходимых документов (заявления, ИПР, копий паспорта и справки МСЭ об инвалидности) инвалиду выписывается направление для получения ТСР или ПОИ.

ТСР доставляются до места жительства инвалида бесплатно. Протезирование и ортезирование производится в Реабилитационном центре инвалидов и ветеранов РС(Я) в г. Якутске.

С 2006 года оплату проезда до г. Якутска и обратно инвалидам, нуждающимся в протезировании, оплачивает Региональным отделением путем выдачи именного напечатанного на бесплатное приобретение билетов.

По всем вопросам обеспечения инвалидов санаторно-курортными путевками, ТСР и ПОИ необходимо обращаться уполномоченным Регионального отделения в городах и улусных центрах, а также непосредственно в Региональное отделение в г. Якутске по адресу ул. Октябрьская, 15 или звонить по телефонам 42-89-67 32-01-96.

Э.Я.САВВИНОВ,
заместитель РО ФСС РФ по РС(Я).

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Военный комиссариат Чурапчинского улуса проводит предварительный отбор граждан на военную службу по контракту в частях постоянной готовности (г. Хабаровск, в/часть). Денежное довольствие в среднем составляет:

- старший сержант 16.000
- сержант 15.000
- рядовой 13.000

А также проводит отбор кандидатов в военно-учебные заведения:

1. Военно-технический университет (г. Балашиха) по специальности:
 - инженер
 - специалист социальной работы
 - юрист
2. Новосибирский военный институт внутренних войск по специальности:
 - юрист
3. Пермский военный институт внутренних войск
 - инженер
 - биолог-кинолог

По всем вопросам обращаться по адресу:

С. Чурапча ул. Мещерякова, 1 военный комиссариат тел. 41-631, 41-446.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Хаанахыт нэһилиэгэр олорор ытыктыыр, убаастыыр аҕабытын **Михаил Васильевич ПОИСЕВЫ** 50 сааскын тусолуурун иттих-тестиниэх ээрдэлиибит!

Эн үгүс сылларга барыбыт туһугар кыһаланыы, наадалаах кэллэрэ ытыктаах сүбэ-аһа бэрэң, ыарахан түгэһү уоскутар наадалаах тылы-өһү булан, үөрүүгө-көтүүгө өрө күүрдэн, билиги илээх олохтунун көлүскэһэ, арааччылыы, субалыы сылдыарыттан чоробит уонна астынабыт. өссө даҕаны кырдыар дүэһи биллээ, уһун кэллээ сүһүгүн үрдүгэр дүгүнэ сылдьан үлээ-халсаа, тулаһуну тулуйан, ыарыһы кыйдаан аһаагырар дүөһү биллээ.

Дуһуһунан кээн туттабыт, қолубур отостобут, эн баарыттан билиги дьоллоохтук сананабыт.

Сэттээ уоннар сэйэниң, аҕыс уоннар кэпсээниң, төгүс уоннар тойугун уостубаҕа, сүдүкэр тиийэн, чугас айлаах-билэ дьоннор айах тутта алгыстаах остуолла тэрийээр дүөһү алгыстытын аныыбыт.

Уолаттарың **Вася, Владик, Миша, күйүһүң Тая, ситтириң Белла, Яера Поисеевтар.**

БИЛДЭРИИ

Үрдүк финансовый үөрэхтээх, опыттаах экономистка эбэтэр бухгалтерга наадыабыт. "Чурапчы" ТХПК хонтуруатыгар кэлэн билсэргитигэр. Телефоннар: 41-308, 42-671.

АТЫЛЫЫБЫТ

Дьокуускайга 3 хостоох ситэтэ суох хааччылыылаах (4/6) квартираны. Иккис этээс, телефоннаах. Сыната кэпсэтинэн. Билсэр телефон: 8 (22) 35-43-55. Чурапчыга 41-109, 26-209.

х х х

"Селерон" 1700 компьютеры. Сыната 17 тыһ. солк., эбэтэр эккэ атастаһабын. Билсэр телефон: 43-150.

Тапталлаах ийэлэрэ, эбээлэрэ, кэргэнэ Сылан нэһилиэгин олохтообо, үлэ ветерана

ПРУДЕЦКАЯ Яна Иннокентьевна

күн сириттэн барбытынан биһигэ үлэлиир дүөгэбэтигэр Сардана Григорьевна Захароваҕа, кини дьуз-кэргэнигэр, аҕатыгар Григорий Ивановичка, убайыгар Леонид Григорьевичка кутурбаммытын тиздэбит.

Сыланнаабы "Сулусчаан" уһууаанна биһигэ үлэлиир дүөгэлэрэ.

— Санаспыт Яна Иннокентьевна ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан кэргэнигэр убайылыгар Григорий Ивановичка, оҕолоругар, күтүөтүгэр, сизэнэригэр Макаровтар, Максимовтар, Дьокуускайтан Григорьевтар дьуз-кэргэттэрэ.

— Яна Иннокентьевна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, сизэнэригэр Чурапчытаабы кининэммит библиотечнай ситим коллектива, профкома.

Чурапчы сэлэниһэтин олохтообо

ИВАНОВ Абулхан Святославович

олохтон туораабытынан аҕатыгар, эбээтигэр, эдьийиңгэр, күтүөтүгэр, биһигэ төрөөбүттэригэр кутурбаммытын тиздэбит.

"Үрүн Илгэ" түөлбэ олохтоохторо.

ИЙЭБИТ ТУҢУНАН ҮТҮӨ ӨЙДӨБҮЛ МЭДЫ ТЫННААХ БУОЛУОҔА

Күн сирин көрдөрбүт күн-күбэй ийэбит, эбээбит, хос эбээбит Мугудай нэһилиэгин олохтообо, тыыл, үлэ ветерана Ольга Афанасьевна Пермякова орто дойдун олохтунан букатыннаахтык туораабыта биһи сыла быйыл олунуу 10 күнүгэр туолар.

Биһиги ийэбит 1926 сыллаахха төрөөбүтэ, кыра эрдэбинэ тулаайах хаалан иттиэх үөскээбит буолан олох кыһалбатын этинэн-хаанынан билбитэ. Оҕо сылдьан эрэй бөбөнү көрбүтүн туһунан хойука диэри кэпсирээ.

1946 сыллаахха олусун аргыһа Гаврил Прокопьевич Пермяковтыын холбоһон түөрт уол, икки кыыс оҕону төрөтөн, көрөн-хараһан улаатыннарбытара. Кыра уоллара үлүс ыйын аасыһын кэннэ аҕабыт ыараханнак ыалдьан 1964 сыллаахха күн сириттэн күрэммитэ. Алта оҕотунан ийэбит собус-собоһунан хаалбыта. Улахан кыһа кыра эрдэбиттэн ириннэх, ыарыһыгар буолан сотору-сотору санаторийга баран эмтэнэр этэ. Биһи сыл улаханнак ыалдьан балыһаа кириэн баран өрүттүбэтэ.

Ийэбит олоххо күүстээх, тардыһылаах, кытаанах санаалаах буолан оҕолорун тустарыгар үлэ-хамнас үөһүгэр түспүтэ. Ханна да ис сүрээбиттэн кыһаллан хаачыстыбалаахтык үлэлиирэ. Интернакка, оскуолаҕа повараһын, танас сууһааччынан, харабылынан үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Ыарахантан толлон турбат этэ. Интернакка очмотообута чугастаабы нэһиликтэртэн—Чыппараттан, Диринтэн оҕолор кэлэн олорон үөрэнэллэр.

Ол оҕолоро "Маамка Уойка" дьин таптаан ааттыыллара, ону билиги икки кыра оҕолоро билиги ийэ-битин тоҕо итинник ааттыыллаларын дьиниһиригэр буоларбыт, ардыгар күнүүлээн да ыларбыт.

Биһигини бэйэтин холлобурунан үлээбэ, олоххо, дьонго-сэргэбэ көнө сыһыанна итэрэ. Дьиниһиригэр-уотугар сатаабатаҕа дьин суох этэ. Асчыт, инстэннээн бэрдэ этэ, уһанара. Биһигини үтүөнүн, сүөгэйинэн аһаары мэлдьи ынах сүөһү тутара. Оҕолорун сылаас тапталынан угуттаан, иһирэх изийитинин арчылаан, олус үчүгэйдик көрөн-истэн улаатыннарбыта, аҕахтарыгар туралларыгар улахан кыһамныһын уурбута. Кырдыан да оҕордор сизэнэрин туһугар өрүү кыһаллара, кемелеллэ, субэлиамалыы сылдаара.

Күн сиригэр олорон ыал буолар, оҕо төрөтөр, ийэ буолар аһаһын толорон сизэн, хос сизэн үөрүүтүн билбитэ.

Ийэбитин Ольга Афанасьевнаны мэлдьи өйдүү-саныы, үйэ-саас тухары кэпсээн оносто сылдьаахпыт, билиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа.

Оҕолоро, сизэнэрэ, хос сизэнэрэ, кийииттэрэ, күтүөттэрэ.

БОЛҔОЙУН! БОЛҔОЙУН!

"Мегафон" сотовый сибээс операторо Саха сиригэр!

2005 сыл от ыйын 1 күнүттэн "МЕГАФОН" сотовый сибээс тэрилтэтэ Саха сиригэр Дьокуускай куоракка үлэтин саҕалаата. Кини корпоративнай клиентэ "Корпорация Свободного Общения" эһиги болҕомтобутугар "Профи Плюс" чэпчэки тарифын билсэһиннэрэр.

Бу тарифка холбонмут дьон бэйэлэрин икки ардыларыгар мүнүүтэбэ баара-суоҕа 1 солк. 30 харчынан кэпсэтэллэр, онтон атын абоненттары кытары 3 эбэтэр 4 солк. 50 харчыга кэпсэтэллэр.

Бары сотовойдартан киирэр звоноктар босхолор, бары тахсар звоноктарга посекунднай тарификация. Дьокуускайтан Чурапчыга эрийэргэ мүнүүтэбэ 4 солк. 50 харчы, эмиэ посекунднай, көннөрү дьуз телефонуттан эрийэртэн чэпчэки.

Ол ынан баран бу тарифка киирбит дьон саамай сүүрүн барыстара буолар—кэнникитин төрүт босхо кэпсэтиэхтэрин сөп, ону аһан бэйэлэрин үптэрин лаппа тупсарыахтарын эмиэ сөп.

Бу информацияны интэрнэтигэрэбит буоллааххитына суһаллык, биримэни ыппакка эрэ "Инфоком" СИК офиһыгар Чурапчы сэлэниһэтин Музейнай уул. 5 №-гэр кэлэн, эбэтэр 42-000, 42-065, 41-432 телефоннарынан билсэххитин сөп.

х х х

"МТК-Такси" бэйэтин эрэллээх пассажирдарыгар саҕа чэпчэтиннэри киллэрэр.

Чурапчы-Дьокуускай, Дьокуускай-Чурапчы маршрутунан барар пассажирдарга 5 визиткаба 20 %-наах чэпчэтиннэри киллэрэр. Уопсай тариф 306 солк., чэпчэтиннээх 280 солк. буолар.

Чурапчыттан сарсыарда 5, күнүс 11, 14, кичээ 16 чааска, Дьокуускайтан сарсыарда 10, кичээ 17 чааска хоннолор. Одьулуунтан, Диринтэн ылаалар, эбэтэр тиздэн биэрэллэр.

Телефоннар: Чурапчыга 42-000, 42-065 (суукканы быһа), Дьокуускайга 773-999, 344-366.

ПОЛОЖЕНИЕ проведения улусного конкурса "Мистер Чурапчы-2006" в рамках Года Молодежи в Чурапчинском улусе

На основании распоряжения главы администрации МО Чурапчинского улуса И.Н.Аммосова об объявлении 2006 года "Годом Молодежи в Чурапчинском улусе", в рамках проводимых мероприятий проводится конкурс среди юношей 18-30 лет "Мистер Чурапчы-2006".

Организаторы конкурса: МО Чурапчинский улус, Отдел молодежи, Управление культуры, Центр досуга "Айыллаан", ЧГИФКиС, Чурапчинский технический колледж.

Дата проведения: 23 февраля 2006 г. Место проведения: Центр досуга "Айыллаан".

Цель проведения:

— Пропаганда ЗОЖ среди молодежи;

— Повышение эстетического и этического уровня молодого человека в современное время;

Основные положения конкурса:

— Возраст участника от 18 до 25 лет (регистрация участника строго по паспорту)

— Рост не ниже 170 см. (рост тоже учитывается при регистрации)

— Участники обязаны обязательно явиться на репетицию по усмотрению организаторов за два дня до конкурса;

— Конкурс проводится в 5 этапов:

1 этап: Выход дефиле в национальных костюмах - участники выходят на сцену в национальных костюмах.

2 этап: Спортивный конкурс - по виду национальных игр.

3 этап: Конкурс талантов (по усмотрению конкурсантов)

4 этап: Джинсовый топ-лесс (выход участников по общей режиссуре в джинсах от ведущих мировых производителей).

5 этап: Интеллектуальный конкурс (свои соображения о молодежной политике, ЗОЖ, пожелания).

— По ходу конкурса организуется фотосессия для конкурсантов (художник-фотограф Иннокентий Барашков);

— Участники конкурса платят в оргкомитет взнос в сумме 500 (пятьсот) рублей, который идет на оплату джинсов;

— Заявки и взносы для участия принимаются до 20 февраля 2006 г.

Награждение: По итогам конкурса присуждаются следующие номинации:

— "Мистер Чурапчы-2006"

— "Вице-мистер Чурапчы"

— "Мистер талант"

— "Мистер фото"

— "Мистер спорт"

— "Зрительская симпатия"

По вопросам участия обращаться:

Центр Досуга "Айыллаан", тел: 41-482.

УУСТУК ОПЕРАЦИЯ

Ытым оҕолонору кыһан төрөөбөккө моһуогурбута. Бастабы оҕотун талааран баран салгыы кыһабаҕа. Нөнүө күнүгэр Чурапчы ветеринарнай лечебницатыгар илдьэн көрдөрбүлэр үлэтигэр операциялаахха эрэ быһыһанар дьин быһаарбытара.

Баар ытын ыарахан операцияны тулуйуу суоҕа дьин эрдэттэн сэрэллэтигэр, көнүлүлэпиттэрэ. Митина Снежана Васильевна, Попова Анастасия Федоровна, Аржакова Лира Константиновна ыппар кесарево сечение оҕороннор 7

оҕону таһаардылар. Онтон 5 оҕо тыыннаахтар, ытым бэйэтин туругу үчүгэй.

Манньык ыарахан операцияны кыһаан оҕорбүт ветлечебница үлэтигэр махталбын тиздэбин. Кинилэр ыарахан үлэлэригэр, тус олохторугар дьолу-соргуну баһарабыт. Быйылгы ыт сыла үтүөнү эрэ аһаллык.

А. ВАРЛАМОВ,
Чурапчы с.

Редактор А.А. ЗАХАРОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Коря Маркса уул., 26 "а".
телефоннарбыт.

редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: Olgadoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуунун "Саҕа олох" редакционной-издательской холбоһук государственной учреждения, Маассабай информация средствдарын туһунан РФ Сокусинарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бачэккэ СР региональной управлениһыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациаламмит нүөмэрэ — ПИ №19-0423.

"Саҕа олох" редакционной-издательской холбоһук ГУ. Офсетнай бэчээт. Сахааһын №18-19. Тираж 2553. 08.02.2006 с. бэчээккэ бэрилиннэ. Хаһыат нэһилээбэ үстэ: олутурунньукка, чэппиэргэ уонна субүөтөҕө тахсар.

Автор суругар өтүлүр санаа редакция позициялар мэлдьи сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйылар чаччылар кырдыктаахтарыгар эппитинэһи автор тус бэйэтэ сүгэр.